

GESPREK MET DE ONTWERPER VAN DE ZOMERZEGELS "STRANDVONDSTEN"

Auke de Vries, ik ontmoette hem tien jaar geleden in Parijs. Hij zocht naar expositiegelegenheid, naar een atelier, naar ontplooiing. Hij toonde zijn aquarellen, boeiend en persoonlijk. Ik herinner ze mij nog levendig. Het was op de eerste oogopslag duidelijk, dat deze jonge kunstenaar wel zijn weg zou vinden. Ik verloor hem jaren uit het oog en werd toen plotseling weer met werk van hem geconfronteerd: de zomerzegels 1967. Daarover had ik nogal wat opmerkingen gehoord uit kringen van malacologen en het intrigeerde mij, er een gesprek over te hebben met de ontwerper. Wij hervonden elkaar in een Parijs café. Postzegels, persknipsels en andere philatelistische documenten lagen voor ons op tafel.

Ik benaderde mijn gesprekspartner kritisch, denkend aan de veelzeggende vraag van een bekende Nederlandse graficus "Hoe vind U ze ? Ik vraag mij af, of de ontwerper wel een deskundige geraadpleegd heeft."

- "Hoe kwam U eigenlijk in de postzegelgrafiek ?" vroeg ik De Vries.
- "Dat ging niet ineens. Ik heb een lange opleiding gehad. Meer dan twee jaar volgde ik de techniek van het postzegels-maken en leerde ik de eisen kennen, waaraan een goede postzegel moet voldoen. Ik ontwierp ontzaglijk veel en ging elke maand met mijn ontwerpen naar de P.T.T. Daar werden zij besproken, geanalyseerd, gekritiseerd door verschillende deskundigen, de aesthetisch adviseur, de letterontwerper, de typograaf. Van die discussies leerde ik veel. Een postzegel is niet zomaar een plaatje. Het moet een cultureel document zijn en in zekere zin ook een tijdsbeeld. Het mag er niet als een sluitzegel uitzien, het mag geen reclamepapiertje zijn. Het mag typografisch geen goedkope indruk maken, want tenslotte is het ook een waardepapier. In kunstzinnig opzicht moet een postzegel "leesbaar" zijn. En dan natuurlijk, wat zwaar meetelt, verkoopbaar. Dit laatste geldt in het bijzonder voor de zomerzegels, waarvan de opbrengst sterk afhangt van hun aantrekkingskracht op het grote publiek. Het Comité Zomerzegels heeft hier een lange vinger in de pap".
- "Van huis uit bent U toch geen grafisch ontwerper ?"
- "Nee, ik ben schilder-ontwerper. Het verschil tussen de grafische ontwerper en de schilder-ontwerper ligt in de manier van zien, van verwerken der indrukken. Naar mijn mening werkt een grafisch ontwerper minder emotioneel. Technisch kan zijn werk natuurlijk heel knap zijn. De visie van de graficus zal waarschijnlijk de meeste malacologen wel het best aanspreken".
- "Had U zich al ooit eerder voor schelpen geïnteresseerd ?"
- "Nee, totaal niet, maar toen ik de opdracht kreeg, ging ik veel naar het strand en zocht ik van alles wat ik mooi vond. Ik raakte gepassioneerd door het onderwerp en schetste bladzijden vol. Mijn werktafel lag steeds bezaaid met allerlei strandvondsten".

Auke de Vries sloeg er geen determineerboeken op na, hij genoot alleen van vormen en kleuren. Zijn keus viel ten slotte op: wulkeneieren (12 c), wulk (15 c), mossels (20 c), kwal (25 c), krab (45 c). In zijn weergave zocht hij naar eenvoud, harmonie van lijnen, kleuren, vlakverdeling. De vijf zegels hebben alle een liggend formaat, een of twee staande zegels zouden, aldus De Vries, storen. De kleuren zijn zo gezocht, dat de serie, in volgorde van waarde neergelegd, een evenwichtig geheel vormt. Het meest is De Vries tevreden met zijn mossels, de middelste zegel der serie. De zeepokken heeft hij niet wit, doch grijs gemaakt, omdat anders de harmonie ten opzichte van de witte letters verstoord zou worden. Van de laatste zegel, de krab, vindt De Vries het oranje niet levendig genoeg, "ik had dit wat feller gewild, dan zou het dier meer opleven". Bij de kwal is in het lijnenspel er naar gestreefd, de rhytmische beweging uit te beelden. Op de zegels staan geen namen, het Comité Zomerzegels vindt, dat postzegels geen paedagogische lesjes moeten zijn.

De Vries toonde mij ook de door hem ontworpen zogenaamde "maximumkaarten", een welbekend begrip in philatelistische kringen. Van het gebruikelijke recept van een vergrote weergave van de afbeelding op de postzegel is hij op originele wijze afgeweken. Zijn kaarten zijn in zekere zin bladzijden uit een schetsboek, vlotte pentekeningen op een achtergrond van gedempte, beschaafde tonen. Het zijn geen afbeeldingen voor een determineerboek, doch vlotte kunstzinnige impressies van strandwandelingen, een ontspanning voor de geest.

- "Heeft U wel commentaar op Uw ontwerpen vernomen?"
- "Ja, vooral van philatelisten, die de zegels overigens wel waardeerden. Er zijn ook nog al wat persknipsels. Sommige schelpenverzamelaars hebben mij uitgenodigd bij hen thuis te komen. Ik zag er de prachtigste dingen. Hun kritiek komt meestal hierop neer, dat zij niet begrijpen, waarom ik een beschadigde wulk heb afgebeeld".

Wij praatten nog wat na en ik vertelde Auke de Vries, dat de belangstelling voor schelpen en schelpenverzamelen een Nederlandse traditie is, die teruggaat tot de Gouden Eeuw, toen de schepen van de Oostindische Compagnie de mooiste voorwerpen meebrachten. Het aanleggen van een schelpenkabinet werd zelfs wel een statuskwestie. Er verschenen in Nederland prachtig geïllustreerde boeken over dit onderwerp; en grote schilders, waaronder Rembrandt en ook beeldhouwers, lieten schelpen voor zich poseren, hetzij in guirlandes en allegorische voorstellingen of als aanvulling in stilleven. Die belangstelling is er in Nederland nog steeds al is deze tegenwoordig misschien meer wetenschappelijk dan aesthetisch georiënteerd. Er zijn beroemde schelpen die opvallen door hun bizarre vormen en fraaie kleurpatronen; andere zijn bekend om hun zeldzaamheid en de hoge prijzen die er op de internationale markt voor geboden worden. Namen als roemderzeetoot, admiraalstoot en vele andere vertegenwoordigen een stukje exclusieve cultuurgeschiedenis. Jammer eigenlijk, dat de P.T.T. niet tijdig een tip had gekregen om een Rumphius-zegel te laten ontwerpen, bij de gelegenheid van de internationale herdenking, enkele jaren geleden, van de driehonderdste sterfdag van deze grote Nederlandse voorganger van Linnaeus. Misschien doet er zich binnen afzienbare tijd nog wel eens een gelegenheid voor om het boeiende thema der schelpenkunde, waarover een enorme hoeveelheid, zowel populaire als wetenschappelijke literatuur bestaat, via postzegels onder de aandacht van het Nederlandse publiek te brengen. Met deze heimelijke wens en duidelijke wenk aan het adres van de P.T.T. namen wij afscheid.

J.G.J. Kuiper.